

VN/20721/2023

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunto annetaan lausuntopalvelussa.

Palkansaajan työssäoloehdon pidentämistä koskeva muutos (TTL 5 luku)

Merkittävä osa media-alan työntekijöistä työskentelee muussa kuin vakituudessa ja kokoaikaisessa palkkatyösuhteessa. Työssäoloehdon pidentäminen tarkoittaisi käytännössä sitä, että jo valmiiksi heikommassa työmarkkina-asemassa olevien pätkätyöläisten taloudellinen toimeentulo heikkenisi entisestään heidän joutuessaan yhä useammin turvautumaan peruspäivärahaan tai toimeentulotukeen ansioon suhteutetun työttömyysturvan sijaan. Erityisesti elokuva- ja tv-alan työt ovat usein sesonkiluonteisia, jolloin työssäoloehdon kerryttäminen saattaisi vaikeutua merkittävästi nykyisestä. Lisäksi tilannetta mutkistaa se, että työssäoloehdon kerryttämisen 28 kuukauden tarkastelujaksoa ei kuitenkaan olla vastaavasti pidentämässä.

Esityksen mukaan työssäolovaatimus kaksinkertaistuisi. Tämä olisi poikkeuksellisen suuri muutos, ja se saattaisi heikentää yleistä luottamusta Suomen ansioturvajärjestelmään. Journalistiliitto ei kannata näin mittavaa työssäoloehdon pidentämistä.

Työttömyysetuuden sovittelun suojaosasta luopuminen (TTL 4 luku)

Esityksen mukaan sen tavoitteena on muun muassa lisätä työllisyyttä parantamalla työllistymiseen liittyviä kannustimia. Suojaosa lisättiin alun perin lakiin juuri siksi, että sen tavoitteena oli tehdä työn vastaanottaminen aiempaa kannustavammaksi. Esityksessä todetaan, että suojaosa parantaa kokonaan työttömien kannustimia ottaa vastaan osa-aikaista tai lyhytkestoista työtä. Koska kokonaan työttömän työllistyminen edes osa-aikaisesti on sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta erittäin tärkeää, olisi suojaosan poistaminen askel väärään suuntaan. Esityksessä epäillään, että suojaosat kuitenkin joskus heikentäisivät osa-aikatyötä tekevien etuudensaajien kannustimia kasvattaa työtuntejaan. Näkemysemme mukaan suojaosa ei ole edustamillamme aloilla vähentänyt työntekijöiden kannustimia työn määrän lisäämiseen tai kokoaikatyön vastaanottamiseen. Suojaosalla on positiivisia vaikutuksia myös yksilön työkykyyn ja sen edesauttaa kiinnittymistä työelämään.

Esityksen mukaan suojaosasta luopuminen vaikuttaa erityisesti heihin, jotka työskentelevät aloilla, joissa työ on tyypillisesti osa-aikaista tai keikkaluonteista, ja joissa toimeentuloa täydennetään sovitellulla työttömyysetuudella. Tällaisia aloja ovat tyypillisesti erityisesti palvelualat. Myös media-alalla on tämän kaltainen työskentely on tyypillistä. Työttömyysturvan heikentäminen ei muuta toimialojen perusrakenteita. Jos alalla ei ole jatkuvaa kokoaikaista työtä tarjolla,

ei työntekijän turvan heikentäminen sitä myöskään sinne luo. Journalistiliitto ei kannata suojaosasta luopumista.

Omapastuuajan pidentäminen (TTL 5 ja 7 luku)

Lomakorvauksen jaksottamista koskevassa esityksessä esimerkkinä on käytetty 11 kuukauden mittaista työsuhdetta ja siitä saatavan lomakorvauksen jaksottamista. Lomakorvauksen jaksotuksen vaikutus näyttöytyy hyvin toisenlaisessa valossa silloin, kun henkilö työllistyy toistuvasti hyvin lyhyissä, muutaman kuukauden mittaisissa työsuhteissa. Tällöin jaksotus kohdistuu jokaiseen työsuhteeseen erikseen. Esitys ei tältä osin toteuta tavoitettaan työttömyysturvajärjestelmän yksinkertaistamisesta.

Lomakorvauksen jaksottaminen yhdistettynä esitykseen omapastuuajan pidentämisestä pidentää merkittävästi aikaa, jolta työttömyysturvaa ei makseta. Sen kielteiset vaikutukset kohdistuvat ennen kaikkea sellaisiin henkilöihin, joille osuu usein työttömyysturvajaksojen aloituksia. Tällaiset henkilöt ovat usein aktiivisia työnhakijoita, mutta joilla ei esimerkiksi alan luonteen takia ole mahdollisuutta vakituiseen kokoaikaiseen työsuhteeseen.

Miten muutosten vaikutuksia voitaisiin seurata ja arvioida jälkikäteen

Esitetyt muutokset heikentävät pätkätöissä työllistyvien asemaa. He joutuvat säännöllisesti turvautumaan tilapäiseen työttömyysturvaan, sillä pysyviä työsuhteita ei ole tarjolla. Esitysten vaikutusten arviointi etukäteen on erittäin tärkeää. Mikäli muutokset toteutetaan, on hallituksen syytä seurata, miten työttömyysturvan muutokset vaikuttavat erityisesti lyhyissä työsuhteissa työllistyyviin sekä sitä, kasautuvatko kielteiset muutokset erityisesti joillekin aloille. Esimerkiksi tilastointia voitaneen kehittää tätä silmällä pitäen, mikäli yhteiseen kehittämiseen ohjataan taloudellisia panostuksia.

SUOMEN JOURNALISTILIITTO

Hanne Aho
puheenjohtaja

Tytti Oras
juristi